

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

La începutul anului 1897/8.

II.

Lăcomia după cunoștințe materiale de carea am amintit în n-rul trecut, trebuie tot-dauna moderată prin îngrijirea de dezvoltarea culturai formale în elev, altcum pôte să producă în elev vanitatea consecințele ei grele pentru omeni și popor. De aceea repetim cunoștințele materiali să se predea elevilor tot-dauna cu deosebită privire la dezvoltarea culturii lor formale. Acésta este misiunea principală a școlelor noastre confesionale în timpul de față. Să respândesc în măsură tot mai mare ideile așa numite anticreștine în lume, și școlele noastre având de problemă principală a promova educațiunea religioasă, tot ceea ce lucrază școla trebuie pus în serviciul acestei principale misiuni.

După planul de învățământ al școlei noastre, chemați suntem a da elevilor în elemente toate cunoștințele de lipsă pentru viață și anume pentru o viață creștină. În conformitate cu acest scop, toate cunoștințele cari le dăm elevilor, de lipsă este să le predăm ast-feliu, ca prin ele să creștem pe viitorii membrii ai bisericii în spiritul reclamat de viața și biserica noastră națională. Pentru acésta idee a jertfit și jertfește atât de mult biserica și poporul român pentru susținerea școlelor confesionale. La noi la Români până bine de curând numai acel om din popor trecea de cărturar carele scia să cânte la strană, și carele avea desteritatea de ajuns în cele rituale bisericesci, și carele în viața sa familiară și în contactul cu ceealți omeni trăia o viață creștină. În acest mod de judecată al poporului aflăm, că este încorporată idea cea mare urmărită la înființarea școlelor confesionale încă de fericitul metropolit Sava

Brancovici. În acésta idee vedem adecă exprimându-se dorința poporului nostru, ca prin școlă să se propage în elevi nu-numai cunoștințele materiale de lipsă, ci în prima linie și cu deosebire, să se propage în elevi bunăcuvinta creștină, omenia și moralitatea.

Poporul nostru s'a susținut și s'a dezvoltat până la starea în carea se găsește astăzi, curat numai prin creștinătatea sa și prin maximele de viață cuprinse în tradițiunile și proverbele în cari s'a susținut vechea cultură romană. Greșelele veacului în care trăim se încearcă negreșit a subsăpa și a abate poporul românesc dela acésta nimerită direcțiune de viață. Acestei greșite încercări a veacului trebuie să-i pună școla în față cel mai puternic zid de apărare prin aceea, că alătura cu lumina minții va promova și desvolta în elevi cultura și nobleța inimii omului religios.

Religiunea și biserica Domnului nu este contrară științei, din contră cere dela fie-care om să însușască cât mai multe cunoștințe. Dar ast-feliu și anume cu condițiunea, ca cunoștințele multe să nu producă în om vanitate, ci tendența d'a asculta și a se supune voinții lui D-șeu. Sau mai corect șis pentru a produce în om convingerea, că dēnsul numai atunci pôte să-și făurască o bunăstare vremelnică și vecinică, dacă în toate afacerile vieții sale, este condus numai de tendența de a realiza prin viața și activitatea sa pe acest pământ scopul și misiunea pentru care l a zidit D-șeu.

Ast-feliu cunoștințele materiale din ori-ce ram de știință sunt numai mijloce, numai puteri, menite a servi omului și a-i înlesni realizarea scopului creștinesc al vieții.

La greutatea și greutatea vieții de astăzi a tuturor popórelor a contribuit și contribuie în prima linie lipsa de disciplină, carea se simte astăzi în întreaga lume. Acéstă lipsă de disciplină provine însă fără cea mai mică îndoială din faptul, că în veacul nostru din multe părți și de mulți, alătura cu știința și cu cunoștințele materiale s'a propagat fie cu voie, fie fără voie, multă ură în contra bisericeii creștine și organele ei.

Acéstă greșită direcțiune s'a început în Europa cu Baco de Verulam, carele a pronunțat principiul, că numai aceea șcim, ceea-ce ne câștigăm prin experiență. Acest principiu își are în mod neîndoios valoarea sa pentru cunoștințele ce și-le câștigă omul din lumea din afară, și pentru studiul fenomenelor naturei. Este însă foarte neputincios și primejdios când el se aplică la celelalte două momente și anume două momente de cari în prima linie trebuie să se ocupe școla elementară și anume la cunoșterea lui D-șeu, și la cunoșterea ființei omului. Aceste două momente le cunoștem noi și putem conlucra ca să-le cunoască alții numai prin mijlocirea religiunii creștine revelate. Și fiind-că împrejurării și repective faptului amintit aici în veacul nostru nu i-s'a dat nici pre departe importanța ce o merită, — necazarurile vieții de astăzi provin din scăderile creșterii.

Vedând aceste scăderi, negreșit, că datorință avem, ca prin școlele noastre, să-le îndreptăm, ér această îndreptare o putem aștepta numai ast-fel, dacă ne vom sili să aflăm și să-ne însușim în măsură tot mai mare procedura și metoda nimerit prin care se dezvoltăm și întărim cultura formală, și adecă educațiunea religioasă a elevilor.

Cele 7 Taine ale legii nóue ca conducătorele darurilor Stului Spirit.

(Continuare).

La aceste sacre cuvinte rostite în numele S-tei Treimi se conferéză creștinului darul S-tului spirit și la moment se frâng cătușile păcatului, se deslégă lanțurile legăturilor ne eliberăm din robia păcatului, ne restituim în demnitatea fiescă, devenim fii iubiți ai Tatălui, eredi grației divine și ai mântuirii, învrednicindu-ne de acestea toate prin renvierea noastră. Evangelia asemănă pre omul păcătos cu slăbănogul, paralicul pe care l-a vindecat Christos prin cuvintele: „iată că te-ai făcut sănătos de acum să nu mai greșești, ca să nu-ți fie ție ceva mai rău“ 5) Condițiunea sine qua non deci a mântuirii este, se nu

mai recădem în păcat și de am recăduț să alergăm la isvorul mântuirii să ne spălăm în lacul Siloamului ca să vedem noroiul păcatelor și așa să ne apropiăm de tribunalul instituit prin Chr. în s. mister al Penitenții. Fericiti sunt cei-ce prin acest dar al s. spirit conferit în misterul penitenței se desbaieră din legăturile infernale a-le păcatului și se deștéptă din somnul perirei eterne. Căci precum din naufragiul păcatului strămoșesc numai corabia Botezului ne mântuește, așa din noianul perirei provenitóre din păcatele abuzului de libertate numai prin misterul Penitenții ne putem mântui, să nu fugim deci de acest dar mântuitor al s. spirit de voim să nu perim: „De nu vă veți pocăi, cu toții veți muri“ dice Dl⁶ Pentrucă: „de se va întórce cel fărădelege de toate fărădelegile sale . . . cu viață va trăi și nu va muri“. 6)

V.

Ținând ordinea în care sunt înșirate misterele după biserica noastră ortodoxă mă ved necesitat a face o mică digresiune dela mersul ideilor din întregul studiu ca atare și cu acésta întrerupere tractez despre Preoți e.

Pentru sêvêșirea ori-cărui mister se recer 4 condițiuni: 1) materia, 2) forma, 3) efectuatoriul și 4) primitoriul misterului. 7) Misterele fiind adecă semnele viđibile prin care se comunică darul întrênsec inviđibil al S. Spirit primitorilor adecă creștinilor, e foarte natural că trebuie să fie cineva carele luând auctorisarea divină nainte se sevêșescă acele semne vizibile și să producă materia misterelor. Acest mare dar, adecă de a fi capace pentru conferire darurilor iarăș numai însuși Stul Spirit 'l póte conferi alesului sêu într'un nou mister ce se numesce Preoție. Sêvêșitoriul misterilor divine e deci preotul ori Episcopul, acel organ ales și instituit prin Dșeu și sântit de darul s. spirit. Vedem dară că un nou dar a Stului Spirit se comunică „alesilor“ în al 5 mister ca canal al „isvorului celui viu“. În acest mister numit Preoție se conferesce omului ales și chiă mat, — prin punerea mânilor arhierelui și invocarea Stului Spirit prin semn viđibil darul cel inviđibil și puterea lui Dșeu prin care omul se învrednicesce ca „vas ales“ a fi propovăduitoriul cuvântului lui Dșeu întocmitoriul misterelor divine și guvernorul bisericii lui Chrt. într'u mărirea lui Dșeu și mântuirea credincioșilor. 8) Dl nostru Is. Chr. într'u carele se concetréză totă potestatea, cu puterea sa divină a investit și pre apostolii sêi când le-a đis: „precum m'a trimis pre mine Tatăl și eu vă trimit pre voi“ 9) a suflat peste dinșii spiritul sânt le-a dat puterea legării și a deslegării i-a făcut organe a-l vestirei cuvântului, organe lumi-

6) Ezechil XVIII, 21.

7) Teologia dogmatică de Macaree.

8) Ibidem.

9) Ioan XX, 21, 23.

5) Matei c. IX v. 1. 8 și la Ioan v. 14.

nării și mijlocitori între D-șeu și omeni numindu-i pre ei „sarea pământului și lumina lumii“¹⁰⁾ Tatăl a trimis pre Fiul însă Fiul a trimis pre Apostoli și aceștia pe baza puterii primite au trimis pre următorii lor pre arhiepiscopii și aceștia pre preoți. În s. mister al preoției Arhiepiscopul când instituește pre cel „chemat și ales“ până în ziua de azi punându-și mâinile pre capul lui învoca darul sântului spirit asupra lui prin rugăciunea : „Darul cel dăeesc, carele totdeauna celea cu neputință le direge și celea lipsite le deplinesce pre N. N. cucernicul (podiacon 'l pune de diacon) pre cucernicul diacon 'l pune de presviter pentru aceea să ne rugăm pentru dânsul ca să vină preste el darul stului Spirit“.¹¹⁾

Dacă vom privi acum în trecutul creștinismului până în zilele noastre o sublimă privesce ni-se va înfășoșa în falanga preoției ca tot atâți bărbați aleși chemați și inarmați de spiritul s. spre luminarea, guvernarea, binevestirea și administrarea sântelor mistere spre mântuirea credincioșilor ; deci e imposibil să nu recunoștem sublimitatea darului stului spirit conferit omenimei prin misterul Preoției. Cugetând apoi la activitatea rodnică a acestor vase alese întru chemarea lor sântă e imposibil sa nu admirăm pronia divină esclamând și noi : „mare ești Dâmnă și minunate sunt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor tale!“

Cornel Lazar,
preot. r. ort.

(Va urma.)

Prelegeri din sintaxa română.

Analisa logică a propoziției.

Prin analiza logică propozițiunea se descompune în părțile sale. Scopul analizei logice este a-i deprinde pe școlari să înțelegă exact oî-ce propozițiune. La analiza logică sînt de observat următoarele regule :

A) Propoziția simplă.

În propoziția simplă înainte de toate trebuie aflat predicatul ; cu predicatul apoi întrebăm după subiect : *cine . . . ?* sau : *ce . . . ?* După aceea prin întrebări corespunzătoare vom căuta părțile secundare ale propoziției, anume : întâi complementul direct, apoi cel indirect și în urmă determinările circumstanțiale. Atributul se va căuta deodată cu partea determinată prin el. E de notat, că întrebările totdeauna au să se facă prin propozițiuni întregi.

Nu se consideră la analiza logică : 1) vocativul și 2) interjecțiunea (Veđi Etim. §. 123).

Verbul auxiliar se ia la olaltă cu numele său cu forma verbului predicativ, de care se ține și cu care împreună formeză predicatul ; iar prepoziția la olaltă cu vorba, la care se raporta. Articolul se va considera ca o singură vorbă cu numele, pe care-l determină. Exemple :

1. În ziua aceea Lăpușneanu era îmbrăcat cu totă pompa domnescă (C. Negr.). Acastă este o propoziție simplă, pentru-că exprimă o singură cugetare ; este amplificată, pentru-că afară de subiect și de predicat are și părți secundare.

Predicatul este : *era îmbrăcat*. Acum la întrebarea : *Cine era îmbrăcat ?* vom afla subiectul : *Lăpușneanu*. Întrebăm : *Când era îmbrăcat Lăpușneanu cu totă pompa ?* Răspundem : *În ziua aceea*. Acăsta e determinare circ. de timp. *Acăea* e atribut lângă determ. circ. în ziua, fiind-că răspunde la întrebarea : *în care zi era îmbrăcat Lăpușneanu cu totă pompa ?* Întrebăm : *Cum era îmbrăcat Lăpușneanu în ziua aceea ?* Răspundem : *cu totă pompa domnescă*. Acăsta este determinare circ. de mod. *Totă și domnescă* sînt atribute lângă determ. circ. cu pompa, căci răspund la întrebarea : *Cu ce fel de pompa era îmbrăcat Lăpușneanu în ziua aceea ?*

2. Pe omul rău îl însemneză Dumnezeu. Acăsta este o propoziție simplă amplificată, pentru-că exprimă o singură cugetare și afară de subiect și de predicat are și părți secundare. Predicatul este : *însemneză*. Întrebăm : *Cine însemneză ?* Răspundem : *Dumnezeu*. Acesta este deci subiectul. Întrebăm : *Pe cine însemneză Dumnezeu ?* Răspundem : *Pe omul rău*. Acesta este complement direct. *Rău* este atribut lângă compl. pe omul, fiind-că răspunde la întrebarea : *Pe care om îl însemneză Dumnezeu ?*

Îl se raporta la : *pe omul rău* ; nu este deci al doilea complement direct, ci numai o întrebuintare pleonastică a pronumelui pers. neîntonat. (Veđi Etim. §. 57. Obs. 2.).

B. Propoziția compusă.

La propoziția compusă înainte de toate vom căuta, câte membre are și ce raport este între singuraticile propoziții (sînt ele toate principale, oî unele sînt secundare). Conjunțiile vor fi considerate numai după rolul lor de particule coordinatoare oî subordinatoare. Dacă vom constata, că toate membrele sînt propoziții principale (propos. compusă prin coordinare), vom căuta, ce raport de coordinare este între ele și cum sînt legate de olaltă. Apoi vom lua fie-care membru al propoziției compuse și-l vom analiza, precum s'a arătat la propoziția simplă.

La propoziția compusă prin subordonare vom căuta întâi, care propoziție exprimă cugetarea principală, în jurul căreia se grupază celelalte. Prin în-

¹⁰⁾ Matei v. 13. 14.

¹¹⁾ A se vedé Arhitectonul edat de Stul sinod al României București 1896.

trebări corespunzătoare vom căuta secundarele de gradul I, apoi secundarele de gradul II (secundarele altor secundare), după aceea trecem la cele de gradul III. ș. a. m. d.

Dacă în propoziția compusă prin subordonare se află 2 sau mai multe principale, atunci după analiza principalei I și a secundarelor ei trecem la principala II arătând, în ce raport de coordonare stă față cu principala I; apoi prin întrebări corespunzătoare căutăm, ce fel de secundare de gradul I. îi aparțin; după aceea luăm cele de gradul II și așa mai departe.

În urmă ne reîntorcem la singuraticile membre ale propozițiunii compuse și le analizăm așa, precum am arătat la propoziția simplă. Când elevii vor avea destulă dexteritate în aflarea părților principale și secundare ale propoziției, este de prisos a mai pune întrebarea cu graiul la fie-care parte a propoziției.

Exemple :

1. *Sorele să-mi fie bun, luna mănânce-o vîrcolaci.* Acésta este o propoziție compusă, pentru-că exprimă 2 cugetări: una este: *sorele să-mi fie bun*, iar a doua: *luna mănânce-o vîrcolaci.* Amândouă propozițiile sînt principale, avînd fie-care din ele înțeles deplin. Între cele 2 membre ale acestei propoziții compuse prin coordonare este raport adversativ; ele sînt legate de oaltă asidentic.

În propoziția I predicatul este: *să fie bun*, iar subiectul: *sorele*; *mi* este compl. indir., căci răspunde la întrebarea: *cui să-i fie sorele bun?* Acésta este deci propoziție amplificată. — În a doua predicatul este: *mănânce*, iar subiectul: *vîrcolaci* (căci răspunde la întrebarea: *cine să mănânce luna?*). *Luna* este complement direct (căci răspunde la întrebarea: *ce să mănânce vîrcolaci?*). *O* se ține de: *luna*, fiind compl. pronominal pleonastic. Precum se vede, propoziția II. încă este amplificată.

2. *Când ai vre-o judecată pregătesce-te de plată.* Acésta este propoziție compusă, pentru-că e formată din 2 propoziții 1) *când ai vre-o judecată*, și 2) *pregătesce-te de plată*. E compusă prin subordonare, fiind-că membrul: *Când ai vre-o judecată* nu are înțeles deplin, ci atîrnă dela cela-lalt. *Pregătesce-te de plată*: e propoziția principală, avînd înțeles deplin. Acum întrebăm cu principala: *Când să te pregătesci de plată?* Răspundem: *Când ai vre-o judecată*. Acésta este deci secundară circumstanțială de timp.

În principală predicatul e: *pregătesce-te*; subiectul: *tu* nu este exprimat, fiind cuprins în verb. Deși persóna subiectului nu e determinată în acest proverb, ca în altele multe, se aplică pers. II. sing. (Veđi § 5. nota 2). *De plată* este compl. indir., răspunzînd la întrebarea: *De ce să te pregătesci?*

În secundară predicatul e: *ai*, subiectul: *tu*

este cuprins în verb. *Vre-o judecată* este compl. dir., răspunzînd la întrebarea: *Ce ai?* *Vre-o* este atribut lângă compl. dir. *judecată*. *Când* e conjuncția subordinătoare temporală.

3. *Boerii sciaă, că poporul nu-i iubesc.* Acésta este propoziție compusă, pentru-că este formată din 2 propoziții: 1) *boerii sciaă* 2) *că poporul nu-i iubesc*. Este compusă prin subordonare, de-ore-ce propos. II: *că poporul nu-i iubesc* atîrnă dela cea dintâi, adică e secundară. Principala este: *boerii sciaă*. Acum întrebăm: *Ce sciaă boerii?* Răspundem: *Că poporul nu-i iubesc*. Acésta este deci secundară complezivă directă.

În principală predicatul e: *sciaă*, subiectul: *boerii*. În secundară predicatul e: *iubesc* subiectul: *poporul*; *î* este complement dir., răspunzînd la întrebarea: *Pe cine nu iubesc poporul?* *Nu* este determ. circ. de mod. *Că* este conjuncția subordinătoare.

4. *În vreme-ce nenorocitul Moțoc pieria astfel, Lăpușneanu porunci să ridice masa și să strîngă tacămurile; apoi puse să reteze capetele ucizilor și trupurile aruncă pe feréstră* (C. Negr.). Acésta este propoziție compusă, pentru că e formată din mai multe propoziții. Este compusă prin subordonare, pentru-că are și propoziții secundare. Propoziția I. principală este: *Lăpușneanu porunci*. Dela acésta atîrnă 3 secundare anume: 1) *În vreme-ce nenorocitul Moțoc pieria astfel*: 2) *să ridice masa*, 3) *să strîngă tacămurile*. Întrebăm: *Ce porunci Lăpușneanu?* Răspundem: 1) *să ridice masa*; 2) *să strîngă tacămurile*. Amândouă sînt completeive directe. Întrebăm: *Când porunci Lăpușneanu să ridice masa și să strîngă tacămurile?* Răspundem: *În vreme-ce nenorocitul Moțoc pieria astfel*. Acésta este secundară circ. de timp. A II. principală este: *apoi puse*. Dela acésta atîrnă secundara completivă directă: *să reteze capetele ucizilor*. (Răspunde la întrebarea: *Ce puse?*). A III: principală este: *trupurile le aruncă pe feréstră*. Cele 3 principale sînt coordonate copulative. În principala I. predic. e: *porunci*; subiectul *Lăpușneanu*. În secundara I predic. e: *pieria*; subiectul *Moțoc* are atribut: *nenorocitul*; *astfel* determ. circ. de mod; *în vreme-ce* are rol de conjuncție temporală. În sec. II. predic. e: *să ridice*; subiectul: *ei* este cuprins în verb; *masa* e compl. dir. În sec. III. predic.: *să strîngă*, subiectul: *ei* e cuprins în verb; *tacămurile* e compl. dir. — În princip. II. pred.: *puse*; subiectul: *el* (= Lăpușneanu) este cuprins în verb. În secundara, ce se ține de acésta principală, predic. e: *să reteze*; subiectul: *ei* neexprimat, fiind cuprins în verb; *capetele ucizilor* este: compl. dir. cu atributul: *ucizilor*. În principala III. predic. e: *aruncă*; subiectul: *el* e cuprins în verb; *trupurile* e compl. dir.; *pe feréstră* determ. circ. de loc. *Le* să rapórtă la compl.: *trupurile*; acésta in-

trebuințare pleonastică a pronumelui pers. neîntonat este o particularitate a limbii române.

Ioan Petranu.

D I V E R S E.

* *Consistoriul metropolitan.* În 20 August st. v. c. s'au început în Sibiu ședințele consistoriului metropolitan, sub conducerea Excelenței Sale domnului arhiepiscop și metropolit Miron Romanul, fiind prezenți Preasfinții episcopi Ioan Meșianu și Nicolau Popea, apoi asesorii consistoriali, archimandriții: Dr. Ilarion Pușcariu, Iosif Goldiș și Filaret Musta, protosincelul Augustin Hamsea, protopresbiterii: Mihail Popoviciu, Zacharia Boiu, Constantin Gurban, Dr. George Popoviciu și Mateiu Voileanu, și asesorii mirenii Dr. Alexandru Mocsonyi, Nicolau Zigre, Iuon Lenger, Dr. Aurel Brote, secretariul Leontin Simonescu și fiscalul Dr. Nicolau Olariu.

* *Jubileul de cincideci de ani al Monarhului nostru* va fi una dintre cele mai splendide festivități ale secolului present. La jubileu vor participa în chipul cel mai imposant toate statele ce stau în relații prietinesci cu Monarchia noastră. Statele aliate vor trimite cu privilegiul acela trupe întregi, cari să iee parte la marea vizită a trupelor. România va trimite la jubileul domnitorului nostru un pluton de pedestrași, o baterie de tunari și un escadron de călăreți.

* *Dela fundațiunea „Gozsdu.”* În 30 Aug. n. și-a terminat reprezentanța fundațiunei lui Gozsdu lucrările. S'a constatat, că din legăturile fundațiunei au eșit: 3 doctori în drepturi și un doctor în medicină; 3 candidați de profesori (studenți în litere); 3 tehnici; 2 studenți în silvicultură; 3 stud. de școlile comerciale; total 15, cari și-au terminat studiile. S'au șters dintre stipendiști: 8 rigorosanți în drepturi, pentru-că n'au de-pus rigorosele în timpul prescriis prin normativele fundațiunei (3 ani); 3 stud. în drepturi, 2 stud. în litere, 2 tehnici și un gimnast, pentru-că n'au documentat progres, și 1 gimnast pentru-că au renunțat la stipendiu; total 13 inși. S'au susținut ajutóarele votate mai înainte pentru 15 rigorosanți vechi în suma de 3413.17 fl. S'au votat ajutóre noue pentru 8 rigorosanți 2936.80 fl.; Total 23 rigorosanți cu 6349.94. S'au susținut stipendiile vechi ameliorate cu 3500 fl.: pentru 39 stud. în drepturi, în sumă de 11.025 fl.; pentru 13 stud. în medicină 4,400; pentru 4 stud. în litere 1,050; pentru 3 stud. în techn. 1,050; pentru 1 stud. în silvicult. 300; pentru 3 stud. în șt. comere. 1,000; pentru 4 stud. în gimn. 610; total 67 stipendisti vechi cu 10,535. Stipendii noue s'au votat: pentru 9 stud. în drepturi 1800 fl.; pentru 3 stud. în medicină 600; pentru 2 stud. în litere 400; pentru 1 stud. în techn. 400; pentru 1 stud. în montanistică 200; pentru 1 stud. în silvicult. 200; pentru 7 stud. în comerciale 840; pentru 4 stud. gimnastisti 480; total 28 stipendistii noi cu 4920 fl. În total sunt deci 119 stipendistii cu 30,704.97 fl.

* *Abecedarul* învățătorului nostru Iosif Moldovan și soții în ședința Venerabilului Consistoriu în-

nută 7/19 August a. c. a fost primit ca manual pentru școlile noastre poperale. Il recomandăm în atențiunea învățătorilor noștri, ca o carte de cetire pentru elevii clasei I, întogmită după principiile pedagogiei moderne.

* *Bibliografie.* A apărut de sub tipar „Carte de religione partea II pentru școlile poporale de Dr. Petru Barbu. Acest nou op al d-lui Barbu conține istoriére bisericesci tractând înființarea, lăfirea și desvoltarea creștinismului în genere și mai ales momentele cele mai însemnate din istoria bisericii noastre. Limba e ușoră și materialul bine ales și aranjat. Prețul 30 cr. și se capătă la autor. O recomandăm în atențiunea învățătorilor noștri.

* *Bibliografie.* A apărut de sub tipariu: *Istoria universală pentru școlile secundare de Vasile Goldiș profesor. Volumul III. Evul nou.* Editura librăriei Nicolae I. Ciurcu, Brașov. 1897. Prețul acestei valoróse cărți pe care o recomandăm în atențiunea bărbatilor noștri de școlă este 3 coróne (1 fl. 50 cr.)

* *Himen.* Dl. Vasilie D. Iliș învățătoriu în Cuvin, și-a fidanțat pe viitóre soție la dșóra Eugenia fca dlui învățătoriu Ignatie Bugarin din Birchiș. — Felicitările noastre!

* *Act de binefacere.* Din Beiuș primim următoarele: În toate locurile bineorganisate, cim terile sunt bine îngrijite și conservate, și respective mormintele — din pietate cătră cei réposați sunt apărate de stricăciune.

Din acest motiv, D-nul Demetriu Negreanu președintele comitetului parochial din Beiuș, cunoscut prin zelul și bunăvoința cătră tot ce o nobil și salutar, observând că pe lângă toate măsurile luate de comitet pentru îngrijirea mormintelor, respective conservarea crucilor și a grădinelor din cimiter, totuși s'a întâmplat casuri, că unii prunci nesocotiți sau alți réuvoitori au stricat crucile și îngrăditurile dela morminte. — De aceea D-nul D. Negrean, pe spesele sale proprii a edificat în cimiteriu o casă pentru grijitori în valóre de 560 fl.

Prin această faptă nobilă și mărinimóasă și-a câștigat vrednicul președinte al comitetului parochial un nou titlu de recunoștință din partea credincioșilor acestei comune bisericesci.

De-a-e ceriul mulți astfeliu de bărbați devotați binelui comun, bisericeii și națiunei române. Iar pe domnul Negrean se-l țենă bunul D-deu încă mulți ani în mijlocul nostru, ca și mai departe să conducă cu cunoscuta-i bunăvoință, cu tact și înțelepciune afacere comunei bisericesci gr. or. din Beiuș. Pentru comitet V. Pap, protopop-paroch.

† *Necrolog.* Ni se scrie din Erdeiș, că în 25 August a réposat în Domnul un vrednic credincios al bisericeii noastre Ioan Nica abia în etate de 25 de ani. Réposatul era un creștin evlavios și fruntaș al comunei Erdeiș. În veci amintirea lui!

* *Anunț școlar.* Anul școlar 1897-98 la școlile medii gr. or. române din Brașov se va începe cu 1 Septembrie 1897. st. v., adecă în 13 Sept. st. n. Părinții, cari doresc a-și da copiii la aceste școlé, sunt pof-

iți a-să presenta cu fiii lor în cancelaria Direcțiunii în zilele de 1, 2 și 3 Septembrie v. pentru înmatriculare. Din cauza aglomerării mari în cl. I. gimn., în ziua primă în această clasă se vor înmatricula numai școlarii cu nota generală foarte bine, în ziua a doua cei cu bine, ér în ziua a treia cei cu suficient, — între cești din urmă în prima linie școlarii din Brașov și comitat. În celelalte clase înmatricularea se va face fără aceste restricțiuni după ordinea presentării.

Școlarii, cari se înmatriculează pentru prima dată la școlele noastre medii, vor aduce testimoniu școlastic, extras de botez și certificat de revaccinare. În 30 August v. dela 8—12 ore a. m. și dela 2—5 ore p. m. se vor ține esamenele supletorii și de emendare. Cei ce s'ar presenta mai târziu, au să petiționeze la direcțiune, dovedind cu atestat valabil cauza întârzierii.

Tacsa, care se va depune îndată la înmatriculare, este pentru școlarii Români de religiunea gr. or. și gr. cat. cu totul de 8 fl. 80 cr. în gimn. infer. și în școla reală, ér în gimn. superior. de 13 fl. 50 cr., respective 14 fl. v. a.; pentru cei de alte confesiuni didactrul se socotesce împătrat. În sumele indicate aci sunt cuprinse pe lângă didactru și tacsa de bibliotecă, tacsa de testimoniu și programă și în clasele superioare tacsa de membru al societății de lectură.

Cei ce se înmatriculează pentru prima dată la aceste școle plătesc odată pentru totdeauna încă 2 fl. v. a. ca tacsă de primire.

De didactru se scutesc cei lipsiți de mijloce sub anumite condițiuni, cari se pot afla dela Direcțiune.

Toți școlarii, cari intră în I. gimn. sau I reală po fi supuși la esamen de primire conform normativelor existente. Esamenul de primire se va ține în 30 August și în 1 Septembrie s. v.

Notă. — Școlarii, cari vin dela un institut, unde în gimnasiul superior nu s'a propus limba grecă, au să fiă supuși la un esamen de primire din limba grăcă. Brașov, în 13/25 August 1897. Direcțiunea școlilor medii gr. or. române.

* **Asociațiunea la Međiaș.** În ziua de Sânta-Maria în săptămâna trecută, s'a deschis la Međiaș adunarea generală a „Asociațiunii“. Comitetul a fost primit la gară, la orele 10, de o mulțime mare de popor și inteligență. Protopopul Moldovan a salutată cu o vorbire avântată comitetul Asociațiunii.

Sedința întâi s'a deschis în orele 11 prin președintele I. M. Moldovan, cu o vorbire primită cu adevărată însuflețire de numerosul public ce era de față. S'au ales apoi 4 comisii pentru cercetarea rapórtelor pregătite de comitet, anume a raportului general, a planului zidirii unei „Case naționale“ în Sibiiu, a rațiocinului, și o comisie pentru câștigarea de membri noi. S'a făcut cunoscută întărirea statutelor prin ministru cu schimbările făcute de comitet și de adunarea generală extraordinară. S'au cetit apoi două disertațiuni, una „Despre faină și despre mori“ de Axente Sever, alta despre „Pintea Viteazul“ de I. Pop Reteganul.

Sedința a II-a s'a ținut Sâmbătă. S'a raportat de

comisia pentru câștigarea de membri, că dl președinte al Asociației, I. M. Moldovan, a dăruit suma de 200 fl. ca membru fondator, dela dl Teodor Pop din Baia-de-Criș, au sosit asemenea 200 fl. ca taxă de membru fondator, ér' încolo au adunat încă taxe de membri, ordinariu și ajutători, vre-o 400 fl.

S'a primit ca comitetul să caute a ajutura pe viitor și școlele poporale din fondurile Asociației, și propunerea comitetului, ca se să zidescă o „casă națională“ în Sibiiu, un fel de muzeu național în care se păstreze averea Asociațiunii, biblioteca etc. Adunarea generală proximă se va ține în Beiuș.

* **Profetiile lui Falb.** Profetul de timp Falb profetește pentru luna curentă următoarele schimbări de timp. 1—5 plăia iel și coala din 6—11 plăia se sporește tare, în 9 vor fi furtuni. Temperatura care la început se urcă acugi va scăde. Din 12—16 timpul va fi uscat și recoros posibil va fi și bună și numai în zilele ultime va fi ceva mai cald. Din 17—22 timpul va fi schimbăcios, fiind pe lângă timp frumos și plăie. În primele zile vor fi furtuni, temperatura va scăde. În 26 va fi și critică de primul rang și va fi a treia și critică de peste an. Timpul va rămâne apoi tot rece și prin 28 va și îngheț ear' în părțile montose va fi neură. Pe la fine temperatura se urcă și timpul va vi domol.

* **Cea mai avută copilă din Europa** este ađi fără îndoială mica mare-ducesă Olga, fetița cea mai în vârstă a părechii imperiale rusesci, care va implini la 3 Novembre etatea de doi ani. Visita împératului Wilhelm și a lui Faure la Petersburg au atras atențiunea lumii asupra familiei Țarului și prin acesta a pășit pe scenă și marea-ducesă Olga. Ea a mai jucat odată rol în politic mare atunci, când părechea imperială rusăcă a vizitat Francia. Cu ocazia acesta în foile franceze s'a purtat o via luptă de condeie, cari cereau ca ea să fiă dusă și la Paris. Olga va fi odată cea mai bogată mirésă în Europa. Abia era de o lună de zile, când s'a depus pentru ea, în hârtii de valóre englese și franceze suma de 25 milioane. De atunci a primit dela părinții săi daruri în prețuri estordinar de mari. Țarul posedă apoi proprietăți imobile în estindere de 1000 chilometri pătrați. În Siberia are mine de aur cu estensiuni imense, cari tóte aduc venite strălucite. Tóte aceste averi vor fi odată ale marei-ducesă Olga. de órece moștenitor de linia bărbătăscă n'are încă Țarul.

* **Despre nutrire.** A trăi, însamnă a implini o seriă de funcțiuni, cari resultă din întregimea reacțiunilor fizice, chimice și mecanice ale moleculelor din complexul organic. Fiă-care ființă se hrănește, asiuilăză, adecă i-și întrupă și desasimilăză, se reproduce adecă predă un mecanism deosebit, care întipărește materiei transformări sau schimbări asemenea.

Prelungirea vieței reclamă și urmarea transformărilor. Materialul care face parte din întregimea celulei animale sau vegetale se usăză fără încetare. O parte din materialul acesta se perde prin acțiunea ocsigenului din aer (viața aerobă); altă parte se trece fără înriurirea ocsigenului, prin hidratațiune sau perdere directă de acid carbonic și apă (viața anaerobă).

Fiă-care moleculă care se perde, trebuie înlocuită îndată prin elementul unei molecule de același fel, care se fiă gata a intră în aceleași combinații de structură.

Instrumentul vieței, organismul animalului sau al plântei, nu-și póte urmă mersul într'un mediu fără alimente și beuturi, în care cu un cuvânt nu s'ar află tot materialul, tóte principiile vrednice de a intra în planul acesta de organizare și de a întreținé funcțiunile sale.

Planta face materie organică, aparatul ei de clorofil combină sub înrierea sórelui corpurile simple și înmagazinează sau strînge materiile combustibile, ardătoare. Animalul și-le însușește, f-și clădește organe din aceste materii, le distruge iarăși pentru a-și procură căldură și forță, sau le păstrează ca rezervă în anumite organe și le scóte la cas de trebuință. Plantele nu se deosebesc de animale în această privință. Ele consumă aceleași alimente, strîng și păstrează principii analoge și le ard tot pentru acelaș scop. Grânele când resar, florile când cresc produc căldură; sfecla consumă zaharul; grânele de orz, crohmale; bóbele de cicină (*Ricinus*), materii grase; frunzele și fructele diverselor plânté consume acide organice.

Animalele f-și fac rezerve de glicogen¹⁾ în ficat; rezerve de grăsimé în țesutul grăsos sau adipos. Sfecla f-și fabrică zahar în rădăcină, cartofa chrohmală în bulb, și mulți microbi, ciuperci microscopice, fórte mici, f-și umplu coșarele alimentare cu materii grase și glicogen. De sus până jos, pe întréga seară a animalelor și plantelor, alimentele sunt atacate prin mijlóce asemenea, prin aceleași diastase²⁾, care dau pretutîndénea aceleași produse ce se disolvă, ce întrupéză și care sunt capabile să scrvescă la nutrirea protoplasméi³⁾.

Animalele, plantele, microbii au aceleași alimente. Animalele se hrănesc din vegetale, microbii din animale și vegetale. Așa d. e. séménța microbilor se prinde pe cartofă, pe albuș de ou fiert, pe folii de pâne, pe morcovi, pe zamă de carne de vită etc. In regnul animal și cel vegetal întreținerea țeseturilor și reînóirea lor ține pas cu distrugerea rezervelor, cu absorbirea ocsigenului și cu producerea acidului carbonic. Materialele consumate, cele fabricate și cele eliminate sunt pururea egale. De aci se póte conchide, că tóte organismele elementare (adecă cele mai simple) au aprópe una și aceeași compozițiune. G. M a r c i a n.

Reuniunea înv. rom. dela șcólele poporale confesionale din protopopiatele Arad, Chișineu, Șiria, Boróșineu, Buteni, Radna și Halmagiu.

Nr. 191/1897.

Convocare.

Conform §§. 11 și 21 din statute, convocăm prin acésta

Adunare generală extraordinară

pe ziua de 4/16 Septembrie 1897, la 11 óre a. m. în sala cea mare a seminariului diecesan.

Unicul obiect de pertractare va fi

„Constituirea reuniunii pe basa statutelor aprobate de cătră înaltul ministeriu.“

P. T. DD. membri ai comitetului sunt rogați a se presenta în aceeași zi la 9 óre a. m. la ședința extraordinară, ce se va țéné în sala cea mică a seminariului diecesan.

Arad, 1 Septevre n. 1896.

Prof. Teodor Ceontea, m. p. Nicolae Ștefu, m. p.
președinte. secretar I.

1) O substanță menită a se transformă în zahar. — 2) Substanță care provócă dospirea și transformarea crohmelei în zahar. Ea se naște din substanța albuminosă a cerealelor. — 3) Substanța fundamentală din care se alcătúește celula.

Bibliografie.

În tipografia noastră diecesană a apărut și se află de vînzare

„A B C“

CARTE DE CETIRE — ilustrată

PENTRU ELEVII CLASEI I.

de învățătorii: Iosif Moldovan, Nicolae Ștefu, Iuliu Groșorean, Nicolae Boșcaiu și Petru Vancu. — Cartea e compusă după gustul micilor elevi și e aprobată și recomandatá de Venerabilul Consistoriu aradan pentru tóte șcólele poporale din diecesă.

Prețul unui exemplar 20 cr.

Concurs.

Se escrie concurs pentru dep inirea definitivă a stațiunei învățătorești dela șcóla confesională inferióră din Giroc, (inspectoratul Timișorii) cu termin de 30 de zile dela prima publicare în fóia diecesană „Biserica și Șcóla.“

Emolumentele anuale sunt: 1) în bani gata 150 fl.; 2) 40 chible de grâu în natură; 3) 10 stg. de lemne din cari este a-se încălđi și sala de învățămént — 90 fl.; 4) pentru conferințe 10 fl.; 5) pentru scripturisticiă 10 fl.; 6) cortel liber cu 2 chilio, cuină, cămară și grajd pentru vite; 7) grădină întra și estravilan, după care alesul învățător are să supórté sarcinile publice; 8) deia înmorméntări unde va fi pofit 1 corónă.

Reflectanții au să-și substérná recursele provódate cu testimoniu de cualificațiune și limba magiară, adresate comitetului parochial din Giroc, Prea On. Domn p-presbiter și inspector de șcóle Dr. Tr. Putici în Timișóra (Fabrik). Competenții vor avé să se presente în vre-o Duminecă ori sərbătóre în s. biserică, spre a-și arăta destéritatea în cant și tipic.

Din ședința comitetului parochial din Giroc, ținută în 17/29 August 1897.

Comitetul parochial.

Cu consensul protopresbiteral: Dr. TR. PUTICI, m. p.,
inspector de șcóle.

—□—

Pentru deplinirea postului de învățătoriu dela șcóla poporală din comuna filia Halalis aparținătóre la parochia matrá Soborșin din protopresbiteratul Radnei „se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumintele anuali sunt: 1) în bani gata 253 fl.; 2) pentru lemne din care are a se încălđi și sala de învățămént 49 fl.; 3) pausal pentru conferințele învățătorești 12 fl.; 4) pausal pentru scripturisticiă 5 fl.; 5) pentru curatorit 8 fl.; de tot: 327 fl.; 6) cortel liber cu gradina.

Recursele ajustate cu testimoniu de cualificațiune prescrisă sunt a se adresa la comitetul parochial din Soborșin și a se trimite la părintele protopop subscris în Maria-Radna.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu: VASILE BELEȘ, m. p. protopop și
inspector școlar.

—□—

Prin înaltul decis consistorial, dtto 12/24 Aug. a. c. Nr. 4469 ex. 1897. decretându-se imbinarea postului preoțesc cu cel învățătoresc, în parochia **Groș**, — drept-aceea se publică concurs pentru îndeplinirea postului preoțesc-învățătoresc din parochia Groș, protopresbiteratul Lipovei, cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foia Biserica și Școla.

Emolumentele împreunate cu acest post preoțesc-învățătoresc, sunt:

1) Emolumentele împreunate cu postul preoțesc: a) Una sesiune parochială; b) Birul și ștola usuată; c) Un plaț parochial.

2) Emolumentele împreunate cu postul învățătoresc: a) În bani gata: 182 fl. b) În naturale 60 măsuri cucuruz sfărâmat, c) 4 lanțe de pământ estravilan.; d) 8 stânjini de lemne și anume: 4 stânjini pentru preotul-învățător și 4 stânjini pentru încălzirea salei de învățământ.; e) Pentru conferință și scripturistica 8 fl. v. a.; f) Cuartir liber în edificiul școlar, cu o grădină de $\frac{3}{4}$ jughere.

Recurenții, cari doresc a ocupa acest post de preot-învățător sunt avisați, că recursurile lor instruite conform dispozițiilor în vigore, ajustate cu documentele de calificare pentru preot și învățător, și adresate comitetului parochial din Groș, se-le subscernă subscrisului protopop în Lipova (B.-Lippa) până la termenul susindicat; precum și a-se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfta biserică din Groș, pentru a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Groș, în 19/31 August 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VOICU HAMSEA, m. p. protopop.

—□—

Să escrie concurs pentru stațiune învățătorescă din **Sititelec**, pre lângă următorul salariu: dela 110 case câte 2 fl.; venitul pământului 60 fl.; ștola 20 fl.; lemne 18 fl.

Recurenții au să se prezenteze în fața locului, ér recursurile ajustate conform regulamentului să-le trimită subscrisului până în 10/22 Septembrie a. c.

Sititelec, 10 Aug. 1897. Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: NICOLAE ROCSIN, m. p. prot.

—□—

Să escrie concurs pentru stațiunea învățătorescă din **Forosig-Hodișiu**, protopopiatul Tinca pre lângă salariul sistemizat în bani gata de 300 fl. respectivul învățător va fi și cantor

Pentru încălzitul școlei să va îngriji comuna. Cuartir liber și grădină.

Recurenții au să-și prezenteze recursurile subscrisului până inclusive 10/22 Septembrie având a-se presenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare la biserică de a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Forosig-Hodiș, 2/14 August 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: NICOLAE ROCSIN, m. p. prot.

—□—

Pentru stațiunea învățătorescă din comuna **Dobrești**, protopresbiteratul Beiușului să escrie concurs cu termen de alegere pe **29 Aug.** (10 Sept.) a. c.

Emolumentele sunt: bani număr 305 fl. afară de acesta cortel cu 2 chilia camară culină, grădină și ștola cantorală dela funcțiunile obveninde.

Recursurile ajustate conform prescrișelor Stat. Org. și §-lui 6 art. XVIII. din 1897 adresate comitetului parochial din Dobrești au a să trimită protopresbiterului inspector școlar Elia Moga, în Robogány până inclusive

la 28 Aug. (9 Sept.) a. c. având recurenții a-să presenta în biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Dat în Dobrești, 28 Iul. v. 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: ELIA MOGA, m. p. protopresbiterul Beiușului.

—□—

Conform ordinului Ven. Consistoriu dtto 10/22 Iulie a. c. Nr. 3684 să escrie de nou concurs pentru postul de învățătoriu dela clasa miestă a școlei conf. gr. or. din **B.-Comloș** cu termen de alegere pe **30 de zile** după prima publicare, pe lângă aceste emolumente:

1) 300 fl. v. a. solvinți anticipativ lunar, 2) cortel cu 2 chilia, culină, grajd și grădină intravilană; 3) trei stângeni de paie.

Recursurile ajustate conform prescrișelor legii să se substearnă Prea On. D. Paul Miulescu protopop în **N.-Komlos**, având reflectanții a-se presenta și în sta biserică.

B.-Comloș, din ședința comitetului parochial gr. or. rom. ținută la 6/18 August 1867.

Ioan Cioroian, m. p.

Iuliu Vuia, m. p.

preside.

notariu.

În conțelegere cu mine: PAUL MIULESCU, m. p. protopop inspector școlar.

—□—

Pe baza ordinațiunei Ven. Consistoriu gr. or. din Oradea-mare dtto 27 Iunie (9 Iuliu) 1894 Nr. 704/112 să escrie concurs pentru vacanta parochie de a III-a clasă din comuna **Surduc**, tractul Pesteșului Comitatul Bihor, cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1) Casa parochială cu două chilia, culină și cămară; 2) intravilanul cășii parochiale 3 jugere catastrale à 12 fl. 36 fl.; 3) estravilanul 8 jugere catastrale parte arătoriu parte fenaț à 8 fl. 80 fl.; 4) afară de birul preoțesc dela 108 numere de casă câte 1 fl. 108 fl.; 5) dela 108 numere de casă una vică cucuruz sfărmat à 5 fl. cubulul adevă 27 cubule 135 fl.; 6) Drept la pășunat pentru 6 vite à 2 fl. 12 fl.; 7) Ștola usuată calculate după 5 ani din urmă 65 fl.; 8) dela cei ce au vite de tras în trei ani după olaltă câte un car de gunoiu dus pe pământul parochial., la olaltă 436 fl.

Recurenții au a-și trimită petițiunile lor instruite în sensul statutului organic subscrisului în Lugașul de sus, p. u. Élesd — și a-se presenta la st. biserică în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în tipic și în cuvântările bisericesci.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, m. p. protopresbiter.

—□—

Să escrie concurs pentru stațiunile învățătoresci subsemnate din tractul Vașcăului:

1. Cusiiș, cu salariu de 300 fl. și cortel cu grădină.

2. Chisca, salariu cu tôte la olaltă computat 300 fl. și cortel în natură.

3. V.-S o h o d o l, emolumentele în bani 300 fl. și locuință liberă.

Recursurile ajustate conform dispozițiilor din statutul organic, sunt a-se trimită la subscrisul în Beiuș până la 29 Aug. v. a. c.

Beiuș, 4/16 Aug. 1897.

Comitetele parochiale.

Vasiliu Papp, m. p.

protopop.